

Fakulta umění a designu

Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

OKRUHY KE STÁTNÍM ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM – NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÝ STUDIJNÍ PROGRAM KURÁTORSKÁ STUDIA

I. ČÁST – SOUBORNÁ ZKOUŠKA Z KURÁTORSKÝCH STUDIÍ A GALERIJNÍHO PROVOZU

1) Ekonomika neziskových kulturních organizací a fundraising

- Popište rozlišení ziskového a neziskového trhu, uveďte a charakterizujte právní formy (typy) neziskových organizací, vč. uvedení příkladů z českého kulturního prostředí.
- Uveďte způsob založení a specifika financování provozu a majetku u jednotlivých typů neziskových a ne-proziskových organizací (jaké zdroje využívají a jak s nimi v rámci platných zákonů nakládají).
- Fundraising kulturních organizací – definice a metody práce, žádosti o grant a analýza příležitostí – tvorba fundraisingového plánu, sponzorství. Vysvětlete pojmy filantropie, sponzorství, dobrovolnictví, grant, projekt, vize a cíle projektu.
- Vysvětlete pojmy (neziskovost, nedistribuce zisku, veřejný prospěch, činnost hlavní a činnost vedlejší, členský princip), uveďte možnosti financování kulturních institucí ve státním a v občanském sektoru.

Vyučované předměty: EKONOMIKA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ, PRODUKCE A MARKETING KULTURY I, II, GALERIJNÍ PROVOZ I, II

2) Provoz uměleckých institucí

- Historie a vývoj uměleckého managementu. Významné osobnosti. Vývoj a situace v ČR po roce 1989. Institucionální vývoj umělecké scény v ČR.
- Art management a organizační struktury – prostředí a organizační systémy, strategické plánování v kulturní sféře, organizační procesy a úloha evaluace.
- Možnosti a podmínky organizace kurátorských činností v uměleckých institucích působících v rámci trhu, tj. v neziskovém státním a v občanském samosprávném sektoru.
- Příspěvková organizace a soukromý sektor – hlavní rozdíly ve fungování obou těchto oblastí a povinnosti závazné pro všechna muzea a galerie (komerční i nekomerční) činné na území ČR.
- Typy organizačních struktur v uměleckém provozu. Příklady z praxe.

Vyučované předměty: GALERIJNÍ PROVOZ I, II; EDIČNÍ ČINNOST

3) Muzea umění a sbírková činnost

- Historie a vývoj muzea umění a jeho proměny ve 20. století. Problematika současného muzea umění – kontextuální expozice, digitalizace sbírek.
- Typy organizačních struktur ve sbírkovém uměleckém provozu. Příklady z praxe.
- Možnosti a podmínky organizace kurátorských činností v uměleckých institucích formálně ustanovených jako příspěvkové organizace.
- Základní legislativní rámec: Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy. Inventarizace sbírek, akvizice, legislativa ČR a standardy ICOM.
- Věda nebo diplomacie: zpracování základní myšlenky výstavního projektu. Administrace výstavy, produkce výstavy, katalog (mobilita sbírek, indikativní rozpočet, výběrová řízení). Znalectví a vědecká činnost kurátora.

Vyučované předměty: GALERIJNÍ PROVOZ I, II; MUZEJNICTVÍ A OCHRANA SBÍREK

4) Marketing kulturních organizací a autorské právo

- Vysvětlete pojmy a jejich vazbu k marketingu v kultuře – spotřebitelská hodnota, mediální prostředí, vztahy s veřejností, zákazník, segmentace zákazníka, motivace, branding, definujte hmotný a nehmotný produkt v oblasti umění a uveďte příklady z kulturního prostředí.
- Jaké je uplatnění marketingových nástrojů v produkci kultury? K čemu slouží marketingový mix a jaké základní nástroje obsahuje (např. definujte složky marketingového mixu – min. produkt, cena, distribuce, propagace)? Čím se liší marketingový mixy označované zkratkami „P“ a „C“?
- Jaké jsou nástroje marketingové integrované komunikace (IMC) a jejich specifika při užití v kulturní sféře? Jednotlivé složky komunikačního mixu definujte a uveďte jejich příklady užití v kulturním provozu.
- Vysvětlete pojem autorské dílo a popište, jaký je rozsah a doba trvání ochrany autorského díla.
- Vysvětlete význam výjimek z autorského práva v praxi kulturních institucí (výstavní licence, licence pro propagaci výstavy uměleckých děl a jejich prodeje).
- Popište, co je to licenční smlouva, čeho se může týkat a co by v ní mělo být zahrnuto. Vysvětlete pojmy: výhradní a nevýhradní licence, omezená a neomezená licence, úplatná a bezúplatná licence.
- Vysvětlete pojem ochranná známka, jmenujte druhy ochranných známek a popište rozsah ochrany ochrannou známkou, včetně doby trvání této ochrany. Vysvětlete význam Úřadu průmyslového vlastnictví a rejstříku ochranných známek.

Vyučované předměty: PRODUKCE A MARKETING KULTURY I, II; AUTORSKÉ PRÁVO

5) Teorie současného umění

- Jazyk a obraz: dva obraty k jazyku a jejich výsledky (Davidson). Vysvětlete: nelze oddělit jazyk a nekonceptualizovanou skutečnost. Charakterizujte jazyk. Obrat k obrazu. Obraz a vztahové dynamické pole (Mitchell). Termíny: typizace a objektivizace, noéta a aisthéta. Co je „vzorek“?
- Metody analýzy díla, konceptová analýza: překonané dělení druhů znaků ikon, index, symbol (Peirce) ve srovnání s novými pojmy referencí denotace, exemplifikace, exprese (Goodman). Symetričnost a nesymetričnost referencí. Triáda pojmů subjektivní, intersubjektivní a objektivní v procesu analýzy.
- Symbolické systémy, proces symbolizace: srovnajte zvukové, vizuální, gestické, jazykové symbolické systémy. Co jsou notační systémy? Identita, identifikační procedury v procesu tvorby a interpretace: rozdílné mody výpovědí „de re“ (výpověď o věci) a „de dicto“ (výpověď o roli).
- Funkce a odlišnosti médií, post mediální doba. Vysvětlete: média tu verzi světa, kam nám umožní svými možnostmi vstoupit, spoluutváří. Realita je instrumentalizovaná vždy. Co jsou biologické instrumenty?
- Postmodernismus – aktuální tendence, zhodnocení z dnešních pozic (Stuart Jeffries) ve vztahu k Jamesonově tezi o postmoderně jako kulturní logice pozdního kapitalismu.
- Xenofeminismus – rozdíl oproti kyberfeminismu devadesátých let, Xenofeministický manifest, Posthumanistický feminismus, základní pojmy. Vztah feminismu a technologie (kolektiv Laboria Cuboniks, Rosi Braidotti).
- Glitch Feminism – rámcové objasnění pojmu, příklady ze současného umění.

Vyučované předměty: TEORIE SOUČASNÉHO UMĚNÍ I., II., GENDER ART

6) Interpretace současného umění

- Kontext uměleckého díla, kontext díla v rámci umění, jeho proudů a stylů. Kontext v rámci tvorby konkrétního umělce/umělkyně.
- Výrazové prostředky, např. kompozice, techniky, materiály, barvy, kamera (volba záběrů), střihová skladba (asociativní montáž, montáž paralelní, retrospektivní).
- Jak je dílo představeno (např. prostřednictvím narace). Význam díla v souvislosti s jeho způsobem prezentace. Odhalování skrytých symbolů.
- Konotace uměleckého díla. Sociální, dobové a politické souvislosti. Souvislosti v rámci aktuálního umění.
- Metafory. Co dílo zastupuje obecně a „co nám přináší do života“.
- Ideologie: Jaký je záměr díla. Subverzivita a afirmace díla.
- Inovace: Jakým způsobem rozšiřuje dílo stávající umění.

Vyučované předměty: ANALÝZA A INTERPRETACE VÝTVARNÉHO DÍLA; UMĚLECKÁ KRITIKA

7) Socializační aspekty kurátorské praxe

- Multižánrový a interdisciplinární (mezioborový) přístup ke vzniku uměleckého díla jako zásadní určující prvek aktuálních uměleckých proudů a stylů.
- Dobové klima, lidské postoje, osobnostní rysy, a především motivační východiska konkrétních tvůrců a zákonitosti komunikačního rámce na ose umělec – kurátor od přelomu tisíciletí po současnost.
- Příklady určujících uměleckých přístupů odrážející konkrétní dějinný obrat v rámci tvorby umělce/umělkyně ve smyslu průsečíku „velkých“ (obecných) a „malých“ (individuálních) dějin, a to na základě vlastního výběru a komparace vybraných autorských pozic.
- Bezprostřední východiska současného stavu uměleckého provozu a témata, která zásadním způsobem spoluurčují charakter aktuální umělecké produkce, a to na příkladu vlastní analýzy a osobních preferencí.

Vyučované předměty: METODY SOUČASNÉ UMĚLECKÉ PRAXE I, II; EXHIBITION STUDIES I, II

8) Úvod do metodologie dějin umění

- Historik umění a dějiny umění: osobnost historika umění, historik umění a zprostředkování umění, dějiny umění jako humanistická disciplína.
- Metodologie a historiografie. Popis a znaectví, heuristika, analýza a komparace, rekonstrukce kontextu, konstrukce významu. Ikonologie a ikonografie.
- Nové dějiny umění, kritická teorie a současnost. Historik dějin umění a pozice uměleckého díla (hranice času: kontinuita a diskontinuita dějin, hranice badatelského prostoru historika umění, hranice metod a přístupů).

Vyučované předměty: ÚVOD DO METODOLOGIE DĚJIN UMĚNÍ

9) Metodologie kurátorské práce – postmoderní kurátorské koncepty

- Charakterizujte vývoj výstavy jako kritického média v rámci postmoderní kurátorské teorie a praxe.
- Charakterizujte klíčové výstavní projekty rámuující vývoj postmoderního umění v České republice i v zahraničním kontextu.
- Charakterizujte základní termíny postmoderní umělecké teorie a praxe – postkonceptuální umění, gender art a feminismus v umění, umění apropriace a citace, etnografický obrat, new genre public art, vztahová estetika, postprodukce, archivní obrat, institucionální kritika, participativní praxe, postkolonialismus, postinternet, artistic research, environmentální umění, artivismus.

Vyučované předměty: KURÁTORSKÁ STUDIA – OBOROVÁ METODOLOGIE I, II, EXHIBITION STUDIES I, II

10) Galerijní animace a edukace

- Galerijní animace. Jaké jsou hlavní znaky kvality galerijní animace? Použijte termíny: deskripce, metafora, aktivita vnímatele, struktura díla, aktuální kontext, koncepce díla. Pojmy konceptové analýzy, jejich charakteristika a funkce.
- Proces symbolizace. Vztah mezi jedinečným a zaměnitelným (extenzionální a intenzionální funkce), metaforické vazby k našemu vnitřnímu světu idejí, hodnot a expresí (normativní a deskriptivní disciplíny). Vysvětlete rozdíl: prvotní imprese z díla – kulturně kotvená exprese. Vysvětlete: kvalita díla – nasycenost díla, poměr mezi fikčními fakty a mezerami ve struktuře neúplného světa.
- Pozice vnímatele. Co znamená epistemická či konceptuální změna dosavadních prekonceptů obohacená o současný historický stav kultury? Vysvětlete: vědomá alterace umožňuje tvorbu konceptualizovat.
- Stav oblasti umění. Jak je definováno umění, lze nalézt jednotnou esenci? Podmínky umění – umění jako klastr.

Vyučované předměty: ANIMACE A GALERIJNÍ PEDAGOGIKA

II. ČÁST – SOUBORNÁ ZKOUŠKA Z DĚJIN MODERNÍHO A SOUČASNÉHO UMĚNÍ

1) Umění druhé moderny, poválečný vývoj koncem 40. let a 50. léta 20. století

- Abstraktní umění v dominantním auro-americkém prostředí. Vliv války a existencialismu na umění, Art Brut, CoBrA. Přesun centra uměleckého dění z Evropy do USA.
- Americká poválečná abstrakce a abstraktní expresionismus, color field painting. Evropský informel, tašismus, lettrismus a italský situacionismus.
- Rozdělení na západní a východní blok. Poválečný vývoj v českém umění – surrealismus a oficiální ideový program socialistického realismu v rámci východního bloku.
- Clement Greenberg, beat generation a vliv školy Black Mountain College na další vývoj umění. Op-art.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ I, II

2) Umění 60. let a 70. let 20. století

- Zájem o všední předměty, figuru a akci v umění 60. let 20. století. Kritika společnosti, umění jako proces, důraz na fragmentarizovanou tělesnost. České poválečné umělecké skupiny a české akční umění. Body Art a vídeňský akcionismus (nejen) v kontextech feminismu.
- Vývoj v USA – neodadaismus, americký pop art a akční umění. Happening, environment a performance. Mezinárodní skupina Fluxus.
- Vývoj v Evropě – britský pop art, londýnská skupina Independent Group, francouzský nový realismus, italská Arte povera.
- Minimalizace a dematerializace formy – minimalismus, konceptualismus. Konceptuální fotografie a nová topografie.
- Důraz na pohyblivý obraz, první vlna videoartu. Umění instalace. Land art.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ I, II

3) Nástup postmoderny v polovině 70. let a počátku 80. let 20. století

- Vymezení pojmu postmoderna. Zájem o identitu, gender, multikulturní aspekty, tvůrce třetího světa a politiku – vývoj v USA, Evropě, zemích třetího světa.
- Nástup české postmoderny – výstavy Konfrontace. Underground, tzv. šedá zóna, skupina 12/15 a neoficiální výstavní aktivity.
- Dopady druhé vlny feminismu na umění západního a východního bloku – politika těla, kritika propojení ženské tělesnosti se společenskou i mediální konstrukcí genderu. Gender Art (John Berger, Laura Mulvey, Judith Butler).

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ I, II; GENDER ART

4) Postmoderna 80. a 90. let 20. století

- Návrat k malbě, nástup média fotografie jako autonomního díla, umění apropiace, druhá vlna videoartu a nástup nových médií.
- Graffiti v USA, německý neoexpresionismus, italská transavantgarda.
- Konec studené války, pád komunismu a rozpad východního bloku. Česká postmoderna – skupina Tvrdohlaví, výstava Popis jednoho zápasu.
- Nástup internetu a globalizace, rozšíření zájmu o umělce mimo tradiční euro-americký rámec.
- Zájem o identitu, politiku, gender, multikulturní aspekty, tvůrce třetího světa.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ I, II; GENDER ART

5) Transformace českého umění po roce 1989

- Umělecké skupiny a proudy, vývoj institucí – galerie, školy, provoz umění.
- Charakteristika a analýza vybraných příkladů uměleckých děl, projektů a klíčových výstav.
- Genderová a feministická reflexe u nás po roce 1989 (vybrané výstavní projekty, instituce, publikace, osobnosti).
- Tříbení zájmu o identitu, gender, vztah centra a periferie, multikulturní aspekty, politické umění.
- Nástup nových médií, aspektů postprodukce a důrazu na uměleckou práci ve veřejném prostoru.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ II; CONTEMPORARY CENTRAL EUROPEAN VISUAL ART; GENDER ART

6) Umělecké tendence v rámci společenské a politické transformace v postsocialistickém prostředí Střední Evropy

- Společensky a historicky angažované výtvarné postupy v regionu střední a východní Evropy.
- Sociálně a politicky angažovaná umělecká tvorba v regionu střední a východní Evropy.
- Mody vyprávění a interpretace umění z regionu před a po roce 1990, příklady výstav.
- Kritické genderové a feministické umělecké praktiky a jejich kontextualizace na zvolených příkladech.

Vyučované předměty: CONTEMPORARY CENTRAL EUROPEAN VISUAL ART, GENDER ART

7) Umění zaměřené na institucionální kritiku

- Vznik nezávislého kurátorování (Harald Szeemann).
- Muzeum, jeho funkce (národní identita, paměťové instituce, sbírkotvorné instituce) a kritika.
- Feminismus, gender a instituce (Marcia Tucker, Judy Chicago, Martha Rosler, Lynda Benglis, Linda Nochlin, Andrea Fraser, Anna Daučíková).
- White cube a její kritika (Brian O'Doherty).
- Bializace umění, význam přehlídky Documenta.
- Mimo-galerijní umění (nové formy 60. let – konceptuální umění, landart, performance, happening, offspace a artist-run space).
- Institucionální kritika v českém prostředí. Transformace uměleckých institucí po roce 1989 a její kritická reflexe z pohledu umělecké scény.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ II; VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ PO ROCE 2000; METODY SOUČASNÉ UMĚLECKÉ PRAXE I; GENDER ART

8) Umění participace a spolupráce

- Počátky participativního umění – skupina Fluxus a happening.
- Následný rozvoj multidisciplinarity a sociální praxe v umění. Spolupráce s divákem, sociální intervence, umělecká praxe (artist as curator, artist-run spaces) a komunitní umění.
- Politika participace (Claire Bishop), kulturní apropiace.
- Kolaborativní obrat v československém prostředí (Jan Zálešák).
- Etika péče, pečující kurátorská i umělecká praxe (Virginia Held).

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ II; VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ PO ROCE 2000; METODY SOUČASNÉ UMĚLECKÉ PRAXE II, GENDER ART

9) Medialita a postinternet

- Net.art, postinternet a medialita – vymezení pojmu, možné definice i redefinice.
- 9. Berlínské bienále, vrchol a konec postinternetu (DIS kolektiv).
- Kritika postinternetu; kritická perspektiva vůči kapitalismu a estetika komodifikace.
- Nová média a jejich nástupci (Lev Manovich), umění po platformách, technocén (Nadim Samman).
- Technologie, umělá inteligence, média a kapitalismus (Matteo Pasquinelli, Benjamin Bratton, Simon Denny, Zach Blas).
- Virtuální prostor, 3D a umění (Jon Rafman, Oliver Laric, Forensic Architecture, Ian Cheng, Total Refusal).
- Online subjektivity (Alex Quicho, Bogna Konior, Joshua Citarella).

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ II; VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ PO ROCE 2000; METODY SOUČASNÉ UMĚLECKÉ PRAXE II

10) Od globalizace k environmentalismu

- Posthumanismus a mimo-lidská sensibilita; vliv spekulativního realismu na umění (Pierre Huyghe, Anicka Yi, Lu Yang).
- Ekologie přírodních i lidských zdrojů (Documenta 13, 2012; Documenta 15, 2022 – Lumbung), Slow crating.
- Vyberte si jeden z ročníků Documenty, Benátského či Berlínského bienále nebo obdobné přehlídky a popište její východiska nebo nejdiskutovanější momenty, zaměřte se na kurátorské přístupy.
- Vyberte a popište umělce nebo umělkyně pocházející z mimo-západního prostředí a načrtněte, jak byla jejich práce přijata do globálního kánonu současného umění.

Vyučované předměty: DĚJINY SOUČASNÉHO UMĚNÍ II; VÝVOJ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ PO ROCE 2000; METODY SOUČASNÉ UMĚLECKÉ PRAXE II